

Vlaams
Parlement

stuk **722** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 21 oktober 2010 (2010-2011)

Voorstel van resolutie

van de heren Dirk Peeters en Bart Caron

betreffende de ondersteuning van een langetermijnplan
voor een veilige, natuurlijke en aantrekkelijke kust

TOELICHTING

Vlaamse Baaien 2100

‘Vlaamse Baaien 2100’ is een mega-investeringsproject, gelanceerd door de privésector, met als drijvende krachten de Vlaamse baggeraars (Dredging en De Nul) en consultant-bedrijven (Arcadis, AT&M).

Het voordeel van het project is dat het aanzet tot denken op de lange termijn en een inventaris biedt van veel plannen en projecten die burgemeesters, baggeraars en ontwikkelaars voor de kust en zelfs voor de volle zee klaar hebben liggen. Zo is een democratische afweging mogelijk en kunnen trajecten voor de langere termijn (bv. tot 2100) uitgezet worden. Op deze wijze kan ook duidelijk worden aangegeven hoe de kustregio en Vlaanderen in het algemeen zich kunnen voorbereiden op de gevolgen van de klimaatverandering die voor de kust en de achterliggende gebieden toch van specifieke aard zullen zijn.

Vlaamse Baaien 2100 is een bundeling van ‘ambitieuze’ investeringsprojecten: een reeks van projecten die een bijdrage kunnen leveren tot kustbeveiliging, natuurontwikkeling of de ontplooiing van hernieuwbare energietechnologie op zee. Maar het lijkt er sterk op dat die groene projecten eerder als glijmiddel gebruikt worden om grootschalige projecten binnen te halen, zoals de aanleg van kunstmatige eilanden en de bouw van toeristische resorts, de ‘voorwaartse’ uitbreiding van de havens van Oostende en Zeebrugge, de uitbreiding van de jachthaven van Nieuwpoort en de creatie van nieuwe jachthavens, de aanleg van een haven in volle zee enzovoort.

Een overzicht in detail

- 1° kustbescherming door ophoging van zandplaten en zandbanken voor de kust (aanleg van zandmotoren: kunstmatige zandbanken onder water);
- 2° creatie van echte eilanden voor de Vlaamse kust:
 - a) ten dele voor natuurontwikkeling (creatie nieuwe duinen, eilanden), die dan tegelijk dienst kan doen als natuurcompensatie voor extra haveninvesteringen, bijvoorbeeld een nieuw natuureiland voor zeehonden, een verdubbeling van de mariene Natura 2000-zone (met onder meer uitbreiding Zwin);
 - b) ten dele voor toeristische ontwikkeling met creatie van (vakantie)dorpen/toeristische resorts, horeca, (natuurlijke) stranden enzovoort. Het zou om duurzame eilanden gaan (zelfvoorzienend op het vlak van energie, enkel toegankelijk voor fietsen en kleine elektrische voertuigen): uitplaatsing van nieuwe toeristische voorzieningen naar eilanden op zee;
- 3° zeewaartse uitbreiding van de haven van Zeebrugge (als tegenhanger van de achterlandontsluiting via het Schipdonkkanaal);
- 4° nieuwe zeejachthaven en marina Heist/Duinbergen: natuurontwikkeling, maar ook investeringen in restaurants en hotels;
- 5° zeewaartse uitbreiding havenmond Blankenberge, uitbreiding jachthaven;
- 6° mariene residentie Blankenberge-Zeebrugge: natuurontwikkeling en toeristische resorts;
- 7° uitbreiding buitenhaven van Oostende (vooral als offshorediensthaven voor windturbines, maar ook als rorohaven);
- 8° uitbreiding bestaande jachthaven in Nieuwpoort met een derde, nieuwe jachthaven (even groot als huidige Novus Portus) op zee, aan de Nieuwpoortbank, en vestiging nieuwe toeristische verblijfsaccommodatie;
- 9° multifunctioneel eiland dat dienst kan doen als nieuwe (schuil)haven op zee, diepzeehaven: offshorehaven tegenover de Vlaamse kust;
- 10° infrastructuur voor energiewinning: windturbines, getijdencentrale.

Voorstel minister Hilde Crevits

Minister Hilde Crevits speelde onlangs in op het plan van de privéondernemingen via een eigen plan van aanpak ‘Vlaamse Baaïen 2010’. De minister plaatste het plan zo op de politieke agenda. Vandaar dat voor de indieners van dit voorstel van resolutie ook een politieke reactie nodig is.

De minister blijft natuurlijk gaan voor de realisatie van het Geïntegreerd Kustveiligheidsplan 2050 (bescherming Vlaamse kust tegen overstromingen/stormen die eens om de 1000 jaar optreden). Dat is het lopende beleid. Dat kan volgens de indieners van dit voorstel ambitieuzer, vooral als we zoeken naar verdere convergenties tussen een adaptatiebeleid (kustbeveiliging) en natuurontwikkeling (of vormen van zachte recreatie).

Door te kiezen voor de opmaak van een masterplan Vlaamse Baaïen tegen 2014 en de oprichting van de Stichting Ecorise (een onderzoeksforum van overheid en privéondernemingen, waarbij elk een investering inbrengt van 2 miljoen euro) lijkt de minister zich in te schrijven in de logica van het hele plan ‘Vlaamse Baaïen 2100’. Hoewel ze anderzijds ook aangaf strikt te willen voortbouwen op het Geïntegreerd Kustveiligheidsplan en zich enkel verbond tot een eerste project: de eventuele ophoging van zandbanken.

Langetermijnplanning

In dit voorstel van resolutie willen we een aantal principes presenteren voor het zoeken naar een langetermijnplanning voor de kustverdediging en de verdere ontwikkeling van de Vlaamse kustzone.

In de strijd tegen de klimaatverandering is preventie (mitigatie) belangrijker dan aanpassing (adaptatie). Op het vlak van preventie (vermindering uitstoot broeikasgassen) vertoont Vlaanderen vooralsnog weinig ambitie op de langere termijn. Alleen investeren in aanpassing is dweilen met de kraan open. De ontwikkeling van de reeds geplande maar ook van nog nieuwe windturbineprojecten op zee, is dan ook van groot belang. We verwijzen hierbij graag naar het ‘Masterplan Zeekracht’ van de Nederlandse Stichting Natuur en Milieu.

Als we dan toch gaan voor een adaptatiebeleid, is investeren in de waterhuishouding in het binnenland (bv. Scheldebekken, Sigmaplan, realisatie gecontroleerde overstromingsgebieden) veel belangrijker: de risico’s van overmatige neerslag en de gevolgen van grote rivieren die uit hun oevers treden, zijn veel reëler dan het gevaar van stormvloed uit zee.

Natuurlijk is een hogere graad van kustbeveiliging nodig. Absolute veiligheid garanderen kan niet. Maar we steunen een beveiliging tegen het risico van stormen die één keer op de 10.000 jaar voorkomen, zeker rekening houdend met het feit dat dat risico door de opwarming van de aarde waarschijnlijk toeneemt. Daartoe is vooral de integrale en onverkorte uitvoering van het lopende Geïntegreerd Kustveiligheidsplan van de afdeling Kust van belang. Samenwerken met de natuur is voor experts de boodschap. Ons strategisch verschansen achter dijken of andersoortige barrières zal op termijn geen soelaas bieden. Als gewerkt wordt met strandhoofden of golfbrekers moeten ze ten dienste staan van een versterking van natuurlijke processen, waarbij opnieuw ruimte geboden wordt aan het natuurlijke spel van wind, zand en water.

De eerste fase van het project Vlaamse Baaïen 2100 (ophoging zandbanken) kan daarin passen. Maar de vraag is dan wel wie aanstuurt en beslist: de Vlaamse administratie (afdeling Kust) of een pps-constructie (Ecorise) (pps: publiek-private samenwerking) – cf. de dubbele rol die International Marine and Dredging Consultants (IMDC) nu al speelde bij het opstellen van het Geïntegreerd Kustveiligheidsplan. De indieners van dit voorstel van resolutie pleiten voor een strikte scheiding tussen studiebureaus/opdrachtgevers en

uitvoerders. We erkennen de expertise bij onze Vlaamse baggerbedrijven, maar het is niet gezond dat zij mee beslissen over de grote investeringen in kustbeveiliging de komende decennia. Bovendien is er Europese regelgeving die bepaalt dat dergelijke investeringsprojecten openbaar aanbesteed moeten worden. Een combine waarbij privébedrijven mee plannen opstellen en dan zeker zijn dat ze die nadien ook kunnen uitvoeren, is uit den boze.

Samen met de natuur- en milieubeweging pleiten de indieners van dit voorstel van resolutie voor meer ambitieuze doelstellingen inzake natuurontwikkeling in het Geïntegreerd Kustveiligheidsplan 2050. Investeren in kustveiligheid (adaptatie) en natuurontwikkeling kunnen zeer goed samen gaan en creëren sowieso een toeristische meerwaarde. In die zin denkt ook Natuurpunt met haar Kappaplan: zeg maar een 'K'ustbeschermings- en 'K'ustnatuurontwikkelingsplan. Net als Natuurpunt zien de indieners dat geheel los van de creatie van nieuwe eilanden op zee, en zeker van de ontwikkeling van grootse toeristische vastgoedprojecten op deze eilanden.

De discussie over (de behoefte aan) uitbreiding van havens en de ontwikkeling van (nieuwe) jachthavens moet apart gevoerd worden. In geen geval kunnen investeringen in natuurontwikkeling als pasmunt gebruikt worden om nieuwe haveninvesteringen mogelijk te maken.

De indieners van dit voorstel van resolutie maken voorbehoud bij de creatie van eilanden voor de kust, zeker als het de bedoeling is die deels te gaan bebouwen of er toeristische resorts op te bouwen. Deskundigen vrezen dat dat vanuit het standpunt van de kustbeveiliging contraproductief zou zijn.

Als blijkt dat de risico's gewoon verschoven worden, is het een maat voor niets. Straks moeten we opnieuw gaan investeren om de vastgoedrealisaties op de nieuwe kusteilanden te gaan beschermen tegen overstromingen. Bovendien moet ook eerst aangetoond worden dat deze eilanden effectief kunnen leiden tot hogere natuurwaarden, en niet een tegengesteld effect hebben op het al erg fragiele mariene milieu in de Noordzee. Of een ophoging van zandbanken effectief een meerwaarde biedt inzake kustverdediging en inzake de ontwikkeling van meerwaarde inzake natuurontwikkeling, kan onderzocht worden. Maar daarover zijn zeker nog gerede twijfels (bv. Ramsargebieden zoals de Vlaamse banken).

Het zou bijzonder naïef zijn om het project 'Vlaamse Baaien 2100' los te zien van de negatieve ervaringen met het Palmeilandenproject in Dubai:

- 1° de interesse van de Vlaamse baggerbedrijven in Noordzee-eilanden, heeft veel te maken met het dreigende failliet van het emiraat Dubai en het feit dat de investeringen van het staatsbedrijf Nakheel in het megalomaan Palmeilandenproject door oplopende schulden onderuit dreigen te gaan. Met alle gevolgen van dien voor de Vlaamse baggergroepen DEME en De Nul, de Brusselse bouwgroep BESIX en de containerbehandelaar Dubai Port (DP) World Antwerp;
- 2° op het Palmeilandenproject kwam forse kritiek van de internationale milieubeweging vanwege de aantasting van koraalriffen en de aanpalende habitats van mangroves en zeegrassen, de vernietiging van oesterbanken, de verstoring van het hele mariene milieu in de Arabische Golf en – last but not least – de negatieve gevolgen voor de kustbeveiliging. De palmeilanden verloren veel van hun charme toen bleek dat ze niet beveiligd waren tegen de effecten van een zeespiegelrijzing. Het argument van Nakheel dat de aantasting van het mariene milieu zou worden hersteld door de ontwikkeling van nieuwe kunstmatige riffen binnen de kunstarchipel, bleek weinig geloofwaardig.

De indieners van dit voorstel van resolutie willen in geen geval meegaan in de verre aanloop naar een 'Dubai aan de Noordzee'. Maar we willen ook geen karikatuur maken van het plan 'Vlaamse Baaien 2100': het is een gedurfd plan met veel waardevolle voorstellen, en die willen we elk op hun eigen merites beoordelen.

Laten we dus verder investeren in kustverdediging, natuurontwikkeling en kansen voor zachte recreatie aan de Noordzee, maar afzien van de uitbouw van nieuwe infrastructuur: één Atlantic Wall aan de kust volstaat ruimschoots.

De indieners van dit voorstel van resolutie pleiten er ten slotte voor om de discussie over havenuitbreidings- en (jacht)haveninvesteringen apart te voeren. Maar een geïntegreerde kustbeveiliging en de kansen voor natuurbehoud, -herstel en -ontwikkeling geven voor de indieners wel de grenzen aan voor wat nog mogelijk is aan onze reeds zwaar verminkte kust.

Dirk PEETERS

Bart CARON

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- heeft kennis genomen van het ‘Geïntegreerd Kustveiligheidsplan 2050’ van de afdeling Kust en de Vlaamse Regering, van het plan ‘Vlaamse Baaien 2100’ van een reeks privé-ondernemingen en van het ‘Kappaplan’ van de natuur- en milieubeweging;
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° om in de strijd tegen de klimaatverandering, naast een beleid dat gericht is op adaptatie (aanpassing aan de klimaatverandering), prioriteit te geven aan een beleid dat gericht is op preventie (mitigatie), de inspanningen aanzienlijk op te drijven om de doelstellingen tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen ook op langere termijn te halen en de transitie naar een lagekoolstofeconomie in Vlaanderen te realiseren;
 - 2° om in dat kader volle steun te blijven geven aan de realisatie van de windturbineprojecten die in aanbouw zijn op de Noordzee, actief de mogelijkheden te verkennen van nieuwe projecten nog dieper op zee, werk te maken van de realisatie van een aangepast ‘stopcontact op zee’ om de groene stroom van de windturbines aan land te brengen en onmiddellijk een onderzoeksproject te starten naar de mogelijkheden van een getijdencentrale in ons deel van de Noordzee;
 - 3° om in het kader van het Vlaamse adaptatiebeleid naast het kustbeveiligingsbeleid ook prioritair aandacht te besteden aan investeringen in de waterhuishouding in het binnenland (bv. Scheldebekken, Sigmaplan, realisatie gecontroleerde overstroomingsgebieden) omdat de risico’s van overmatige neerslag en de gevolgen van grote rivieren die uit hun oevers treden, minstens even reëel zijn als het gevaar van stormvloeden uit zee;
 - 4° om in het kader van haar Geïntegreerd Kustveiligheidsplan:
 - a) uit te gaan van het voorzorgsprincipe en te kiezen voor een robuuste verdediging van de hele kustzone die bescherming biedt tegen stormen die één keer om de 10.000 jaar kunnen voorkomen;
 - b) werk te maken van een kustverdediging die meewerkt met de natuur, ruimte geeft aan dynamische natuurlijke processen in plaats van alle hoop te stellen op het opwerpen van nieuwe barrières;
 - c) in dat kader maximale kansen op een samengaan van kustbeveiliging en natuurontwikkeling te genereren;
 - d) daarom bij het Geïntegreerd Kustveiligheidsplan uit te gaan van maatwerk, waarbij zoveel mogelijk gebruikgemaakt wordt van de plaatselijke morfologie (het systeem van zandbanken, geulen enzovoort) en de natuurlijke dynamiek van water, wind en zand, in plaats van te blijven zweren bij een rechtlijnig kustverdedigingsbeheer;
 - e) in die zin een masterplan voor de hele kustzone op te zetten, met ook aandacht voor het hinterland en de waterlopen, in plaats van zich te beperken tot de terrestrische kustzone;
 - f) daarbij nieuwe keuzes te maken zodat we onze beperkte zandvoorraden zo economisch en energetisch mogelijk gebruiken, minder inzetten op herhaalde en kostelijke zandsuppleties en meer inzetten op natuurlijk herstel en strandverbreding;
 - g) daarbij niet te kiezen voor de aanleg van nieuwe kunstmatige eilanden voor de kust, omdat dat een niet-duurzame en wellicht zelfs contraproductieve oplossing is voor de kustverdediging;
 - h) in geen geval te kiezen voor de ontwikkeling van nieuwe eilanden die bestemd zouden worden voor bewoning en toeristische resorts, en die toekomstige generaties in elk geval zouden opzadelen met nog veel hogere beveiligingskosten;

- i) slechts te kiezen voor een geleidelijke ophoging van zandbanken als dat past in een integrale aanpak van de kustbeveiliging en als daardoor uitdrukkelijk een meerwaarde inzake natuurontwikkeling kan worden gecreëerd;
 - j) in geen geval gebruik te maken van baggerspecie om zandbanken op te hogen;
 - k) de samenwerking die de Vlaamse Regering is aangegaan binnen Ecorise, dringend open te trekken naar een open en democratische samenwerking met alle stakeholders, niet alleen de baggeraars, havenbestuurders, projectontwikkelaars en kustburgemeesters, maar ook met de kustbewoners zelf, de vissers en landbouwers, de natuur- en milieubeweging;
 - l) bij verdere planning en projectontwikkelingen een strikte scheiding aan te houden tussen studiebureaus/opdrachtgevers en uitvoerders en op geen enkele manier, ook niet impliciet, in te gaan tegen de Europese regels van openbare aanbesteding;
- 5° bij een eventuele discussie over (de behoefte aan) uitbreiding van de zeehavens en de ontwikkeling van (nieuwe) jachthavens steeds uit te gaan van de grenzen die gesteld worden door het mariene ecosysteem en de maatregelen die nodig zijn in het kader van een geïntegreerde kustbeveiliging.

Dirk PEETERS

Bart CARON